

DISCOVERING
EUROPEAN
NEIGHBOURS IN
THE 3RD
AGE

Upoznajmo evropske susede u trećem dobu!

Luka Filipovski

“Bog je stvorio čoveka, ali čovek je stvorio Boga”

Intervju sa Lukom Filipovski je održan u njegovom stanu, na kauču njegove dnevne sobe, u Beogradu. Luka ima 92 godine i već je 37 godina u penziji. Penzionisani je pukovnik, i nevezano od njegovih godina, vrlo aktivan što bih usko povezala sa njegovim zanimanjem. Zajapuren u licu i vrlo raspoložen za razgovor. Činilo mi se kao da jedva čeka da prođe pričom kroz svoj život još koji put. Iako je vrlo lako pokrenuo razgovor, nije lako pristao na intervju. Mислеći da će cela ekipa doći da ga snima, nije se osetio lagodno da priča o sebi i svom životu pred velikim brojem ljudi. Kada mu je pojašnjeno kako će ceo intervju izgledati, pristao je sa zadržkom rekavši da će javiti naknadno da li ima vremena.

Kada sam došla u stan, i kada smo se opustili uz kafu, moja potpitanja su bila minimalna. Luka je uglavnom sam pričao, povezano i vrlo hronološki opisivao svoje najbitnije životne momente sa vrlo preciznim detaljima, imenima ljudi i datumima. Njegova memorija je impresivna.

Luka je rođen 1928. godine u selu Nićiforovo u Makedoniji. U selu je živeo sa svojom porodicom koji su činili otac, majka, očeV deda i njih osmoro – šestorica sinova i dve kćerke. Luka je treće dete po redu. Dobio je ime po dedi sa kojim su živeli, i on je spavao sa dedom. Živeli su jako skromno, hleb im je bio poput deserta. Bavili su se samo poljoprivredom.

Završio je osnovnu školu (4 godine), tokom koje je radio i kućne poslove (oko njive, životinja). Najstariji brat mu je bio vojno lice i nije bio u selu sa njima, jer je bio stariji, a drugo dete je bilo žensko pa je najviše pomagala majci. On, kao treće dete, je najviše pomagao ocu. Dok je bio mali, tokom rata, Italijani su zapalili njihovo selo (1943.g.) i cela porodica se preselila u

Gostivar gde su svi živeli u jednoj sobi kod prijatelja godinu dana. Tamo je bio do svoje 15 godine, kada se seli skroz sam u Beograd gde upisuje vojnu akademiju.

Najveću podršku tokom vojne akademije mu daje bratovljeva žena Žamila, koja mu stalno piše pisma u kojima navodi da ne sme da odustane i da mora da istraje. U međuvremenu mu brat gine (1945), i proglašavaju ga narodnim herojem u tadašnjoj Jugoslaviji. Njegov spomenik se može videti u Gostivaru. Bratovljeva smrt ih je sve obeležila, jer su ga svi gledali sa velikim poštovanjem.

Pri kraju završetka školovanja, zapravo vojne akademije, izašao je konkurs za pilote u Pančevu. Iako nije postao pilot zbog velikih stomačnih mučnina, tu upoznaje svoju buduću suprugu Radinku. Na jednoj od igranki, prišao joj je da plešu i od tada kreće njihovo dopisivanje, viđanje i na kraju i brak. Tri godine su bili u vezi, viđali su se uglavnom vikendima. Način na koji opisuje prvi i poslednji pogled svoje supruge je jako emotivan i kada priča o njoj, rastužuje se. Zajedno su proveli 60 godina, a ona ga je napustila pre 11 godina. Od tada živi sam, kuva sebi i sprema, što je inače radila Radinka. Iako je ona kuvala, on joj je uvek pomagao oko sudova i nikada je nije doživljavao kao služavku, kao većina tada. Imao je veliko poštovanje prema njoj i njenoj porodici i njena je uvek bila poslednja. Radinka je završila srednju tehničku školu i radila je godinu dana dok nije zatrudnela. Imaju dvojicu sinova i petoro unučića. Živeli su prvo u Pančevu, pa u Puli godinu dana zbog njegovog premeštaja. Zatim su živeli 13 godina u Nišu, dok se nisu preselili u Beograd (Zemun). Iz Zemuna se sele, jer prodaju kuću u kojoj su živeli sa svojim sinovima i njihovim porodicama, da bi im podelili stanove. Kupuju tri stana i daju dva svojim sinovima. Od tada žive njih dvoje sami u blizini Tašmajdan parka.

Zbog prirode svog posla, Luka nikada nije bio van Jugoslavije osim jednog puta u Beču. Tamo su otišli da posete Radinkinog brata. Iako on nije smeo da napušta zemlju, njegova žena je putovala sa društvom. Inače su bili vrlo aktivni, izlazili su u pozorište najviše, u bioskop i šetali su. Nisu propuštali ni zimovanje ni letovanje. S obzirom da je Luka bio odvojen od svoje porodice (svi su živeli u Makedoniji), nije imao o kome da brine osim o ženinim roditeljima. I Luka i Radinka su vrlo vodili računa o njenom ocu kada je ostao udovac i jako su se dobro slagali. Takođe su odlazili svako leto u Nićiforovo i posećivali njegovu porodicu.

Za svoj život kaže da je bio divan, iako težak, ali da se to lako zaboravlja i da se pamte samo lepe stvari. Luka kaže da nije mnogo razmišljao o starosti kao mlad. Kada upoređuje ono što je zamišljao kad je bio mali u selu, nikada ne bi rekao da će postati pukovnik u Jugosloveskoj narodnoj armiji. To vidi kao veliki uspeh, kao i to što je sebi obezbedio dobru penziju sa kojom je potpuno zadovoljan i može dobro da živi. Ima naravno više vremena nego kada je bio mlad, pogotovo od kada mu je umrla žena. Iako živi sam, ne oseća se usamljeno. Ponekad je, kaže, dobro ostati sam. Ali, ako si zdrav, što on i jeste.

Danas, njegov dan počinje slično kao i u vojsci: umiva se, brije i radi vežbe. Od njegove petnaeste godine, nije prošao dan da nije radio fiskulturu. Nakon toga, odlazi da kupi sebi za doručak i ručak, i Politiku. Uvek postavi i za svoju ženu i popije čaj za nju. Tada jede, pročita cele novine i gleda vesti. Nakon ručka, ako je lepo vreme i dobro se oseća, prošetala se Tašom. Nakon toga, gleda televizor ili ponekad stare slike. Ponedeljkom i četvrtkom ide sa sinom na kafu, a vikendom sa unukama. Dok je sa mlađim sinom u stalnom kontaktu, stariji sin ga nije posetio tri godine. Luka njega poseti jednom mesečno.

Nije mu teško da ustaje iz kreveta, niti da provodi dane sam sa sobom. Najveća motivacija mu je život - čitanje Politike i da čuje šta se zbiva u svetu, najviše preko vesti. Zanima ga politika i jako je upućen u sva trenutna svetska dešavanja o kojima neretko priča sa sinom na kafi.

Ponekad se oseća diskriminisano jer ljudi gledaju na starost kao na nešto različito - odvajaju stare od društva i oseća se kao da procenjuju da je nesposoban, iako on nije. Kada ide na VMA, lekari mu se obično smeju ako želi pregled i govore da njemu ne treba više ništa sa toliko godina. Samo mu bezobzirno prepisu lekove. Misli da je glavna uloga starijih da prenesu iskustvo, tradiciju i poštovanje. Govori da nisu svi stariji izlapeli, da su jako su pametni, imaju šta da kažu i da im treba to omogućiti. Mladima poručuje da iskoriste svaku priliku koju imaju. Da nikada ne prestaju da uče i da se trude u bilo čemu što rade.

Intervju je trajao sat i po vremena. Iako je bio dosta opširan, Luka je shvatio suštinu i nije izbegavao da odgovori na pitanja. Bio je jako direktan, sramežljiv i na momente emotivan, uglavnom kada je pričao o svojoj ženi. Mislim da je uživao da priča o svom životu u uživao je u ideji da nekoga zanima to da čuje. Razume glavni cilj projekta i raduje se ako može da doprinese. Ja sam lično naučila kroz razgovor da su ljudi ono što čini jedan život i da se kroz poznanstva stvaraju priče. Da je život onakav kakav ti odlučiš da će biti i na tom saznanju sam jako zahvalna Luki, mom sagovorniku.

U Beogradu, 2020.

Vana Filipovski